

BORSOD 2050
projekt beszámoló

BME Építőművészeti Doktori Iskola
Tematikus Alkotás
2013.01.14.

Konzulens: Vasáros Zsolt DLA

Antal Gabriella
Borzsák Veronika
Varga Piroska

1. BORSOD... KUTATÁSUNK MIÉRTJEI

Ipari örökségvédelem elhanyagoltsága > utolsó pillanat, gyorsan pusztul, változékony építészet
Táj-értékekben gazdag Borsod, sok lehetőség rejlik benne.
Nem sokan foglalkoznak a témával, van mit mondani róla.

2011-2012 célok

Figyelemfelhívás (értékek, ipari örökségben rejlő lehetőségek)
Érdemi kommunikáció beindítása

1.1 KIÁLLÍTÁS

Kiállítás > Kiállítás sorozat
www.borsod2050.hu

2012 szept. - nov. Ózd, Olvasó

2013 jan. - ápr. Miskolc, Miskolci Galéria

2013 ápr. - máj. Budapest, Fuga

2013 jun. - szept. Rudabánya, Művelődési ház

Érdemi kommunikáció

Interaktív tabló

Kiállításához kapcsolódó programszervezés (előadás, kerekasztal beszélgetés)

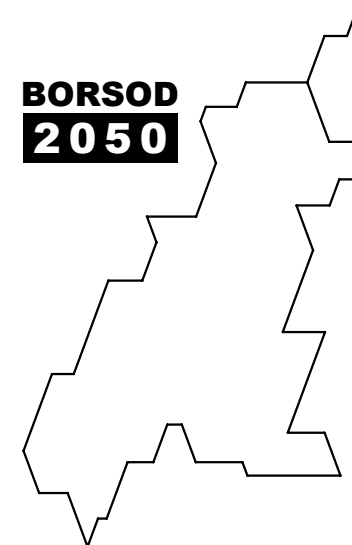
Kapcsolatépítés

Témához kapcsolódó tevékenységek bevonása (Sütő Róbert festő, Miskolci kiállítás installációja)

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszchenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

1.2. 29. ORSZÁGOS ANKÉT A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE KERETÉBEN

Kommunikációs törekvések miatt kaptuk a meghívást
29 éve a fiatal kutatók fórumaként indul

1.3. ICOMOS - TICCIH - Ipari örökség szakbizottság

Meghívás és részvétel a szakbizottság éves gyűlésén.

THE INTERNATIONAL COMMITTEE FOR THE
CONSERVATION OF THE INDUSTRIAL HERITAGE

TICCIH

MAGYAR NEMZETI BIZOTTSÁG

2. ÉMOP PÁLYÁZAT, RUDABÁNYA TANÖSVÉNY

A Rudapithecus lelőhelyre tervezett látogató központhoz tartozó
(tervező Narmer Építészeti Stúdió, vezető tervező: Vasáros Zsolt DLA) túra
tanösvény állomásainak megtervezése

JELMAGYARÁZAT

1.. 6 Földtani szelvény, geológiai bemutatóhely

1 Kilátótorny

☼ Panorámapont

1 Stég

--- Út, ösvény

— Főút

MENNYISÉGSZÁMÍTÁS A TANÖSVÉNY KIÉPÍTÉSÉHEZ:

- 1 Murvával leszórt út 150 m²
 Betonozott járófelület: 100 m²
 Pad: 6 db
 Pad szett: 2 d
 Stég (szerkezeti beton): 100 m²
- 2 Kilátóépület (szerkezeti beton): m³
 Pad: 4 db
 Pad szett: 2 db
 Murvával leszórt út: 150 m²
- 3 Murvával leszórt út 2800 m²
 Betonozott járófelület: 600 m²
 Pad: 10 db
 Pad szett: 10 db
 Információs tábla 10 db
- 4 Kilátóépület (szerkezeti beton): m³
 Murvával leszórt út 175 m²
 Pad: 2 db
 Pad szett: 6 db
 Információs tábla 2 db
- 5 Kilátóépület (szerkezeti beton): m³
 Murvával leszórt út 300 m²
 Betonozott járófelület: 60 m²
 Pad: 2 db
 Információs tábla 2 db
- 6 Murvával leszórt út 600 m²
 Betonozott járófelület: 60 m²
 Pad: 4 db
 Pad szett: 4 db
 Információs tábla 2 db
 Stég (szerkezeti beton): 100 m²

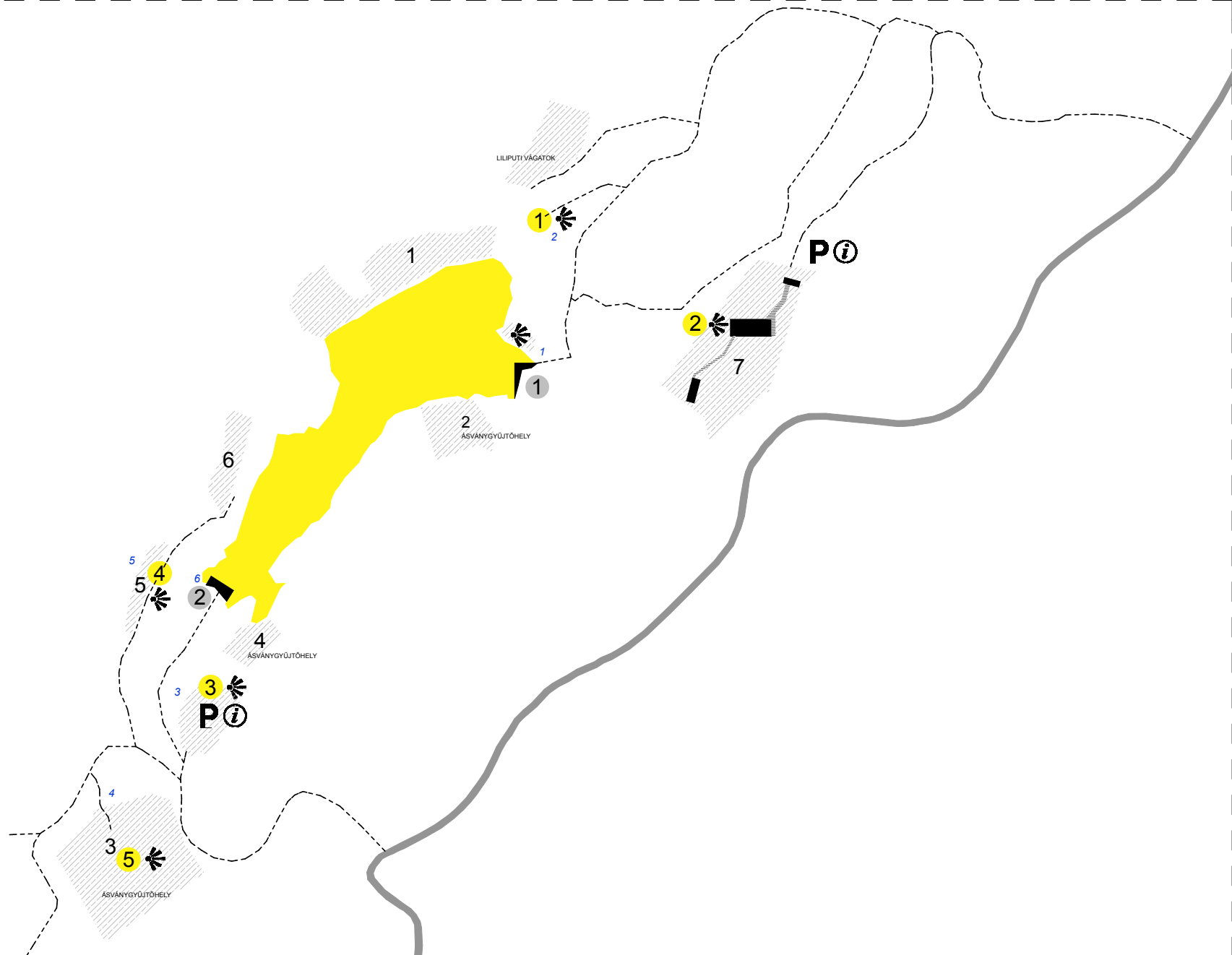
Egész területre vonatkozó, útjavításhoz, informáláshoz szükséges kiegészítő mennyiség:

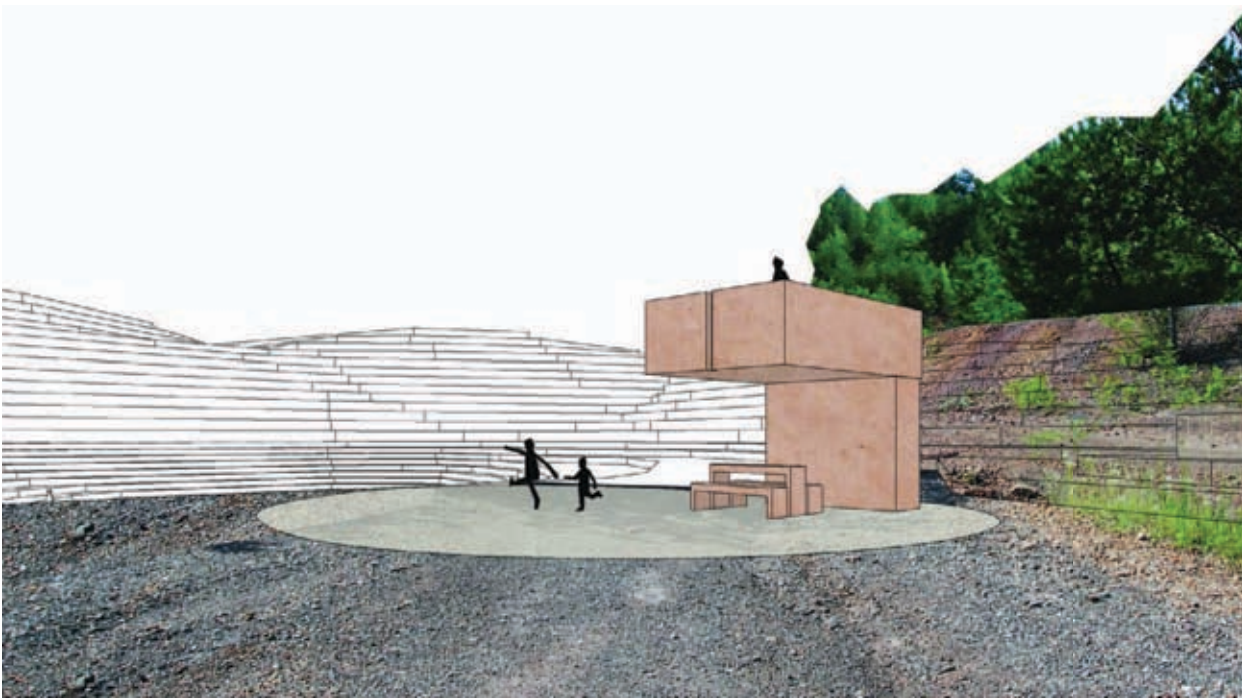
Murvával leszórt út 1000 m²
 Betonozott járófelület: 200 m²
 Pad: 20 db
 Pad szett: 5 db
 Információs tábla 20 db

ÖSSZESÍTETT MENNYISÉG:

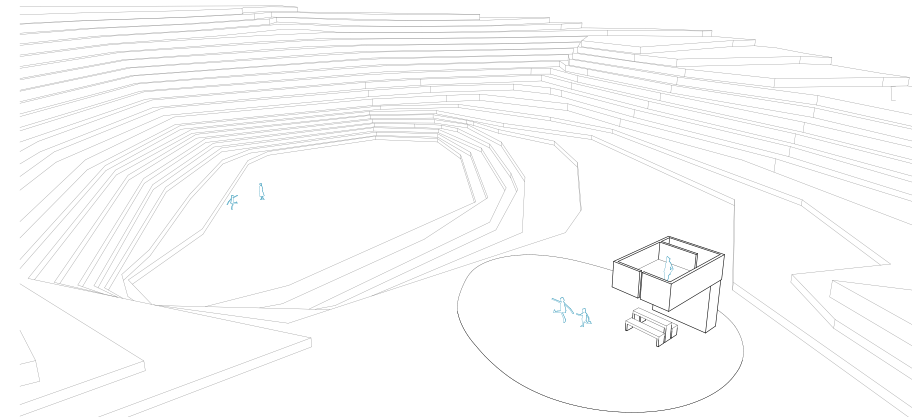
Kilátóépület (könnyített szerkezeti beton): 52,2 m³
 Murvával leszórt út 5175 m² 517,5 m³
 Betonozott járófelület: 1020 m² 153 m³
 Pad: 48 db 17,3 m³
 Pad szett: 29 db 19 m³
 Stég (szerkezeti beton): 200 m² 40 m³
 Információs tábla: 36 db 5 m³
 Alapozás 30 m³

Összesítve
 Könnyített szerkezeti beton: 52,2 m³
 Szerkezeti beton: 265 m³
 Murvával leszórt út 5175 m² 517,5 m³

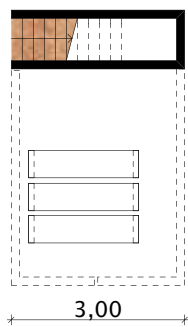

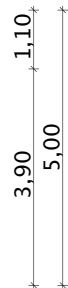
1. tervnyterv az ösvénygyűjő kátlanról és a mellette lévő kilőröl

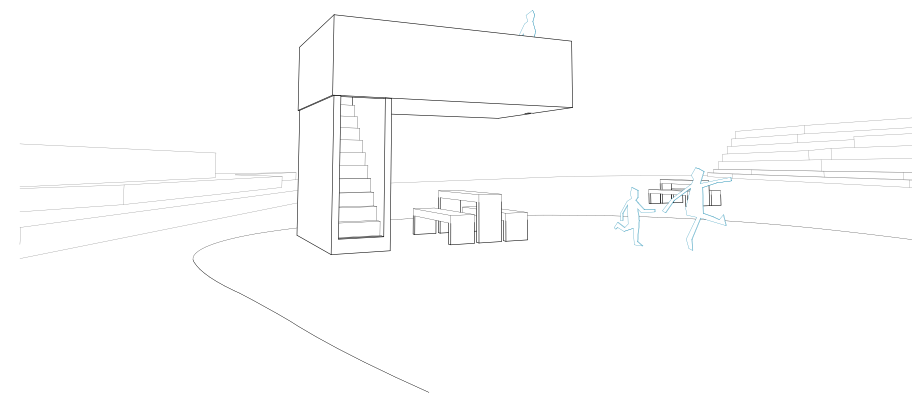
1. tervnyterv az ösvénygyűjő kátlanról és a mellette lévő kilőröl

alaprajz

alaprajz

1. tervnyterv a kilőröl

3. ALKOTÁS-KUTATÁS: DIÓSGYŐRI ACÉLMŰVEK ÉS DIÓSGYŐRI GÉPGYÁR

3.1 DIÓSGYŐRI ACÉLMŰVEK - VASGYÁR

történelem

egykor az ország egyik legnagyobb kohászati komplexuma

cca. 130 ha

jelenleg 130 tulaj

1770 Fazola Henrik, újmassai őskohó

második világháború után Lenin Kohászati Művek (LKM) - kombinált acélmű

fénykorában 18 000 főnek adott munkát

1991-ben privatizálták

Martin Acélmű

Nagy Olvasztó

3.1 DIÓSGYŐRI ACÉLMŰVEK - VASGYÁR

értékek

lokális identitás része

kiemelt épületek amelyek ma még láthatóak

a teljes gyárat és a kolóniát bemutató makett

a kohászatot és a gépgyártást bemutató 1:10,1:20-as működő modellek

(Felsőháromi Kohászati Múzeum)

kiadványok

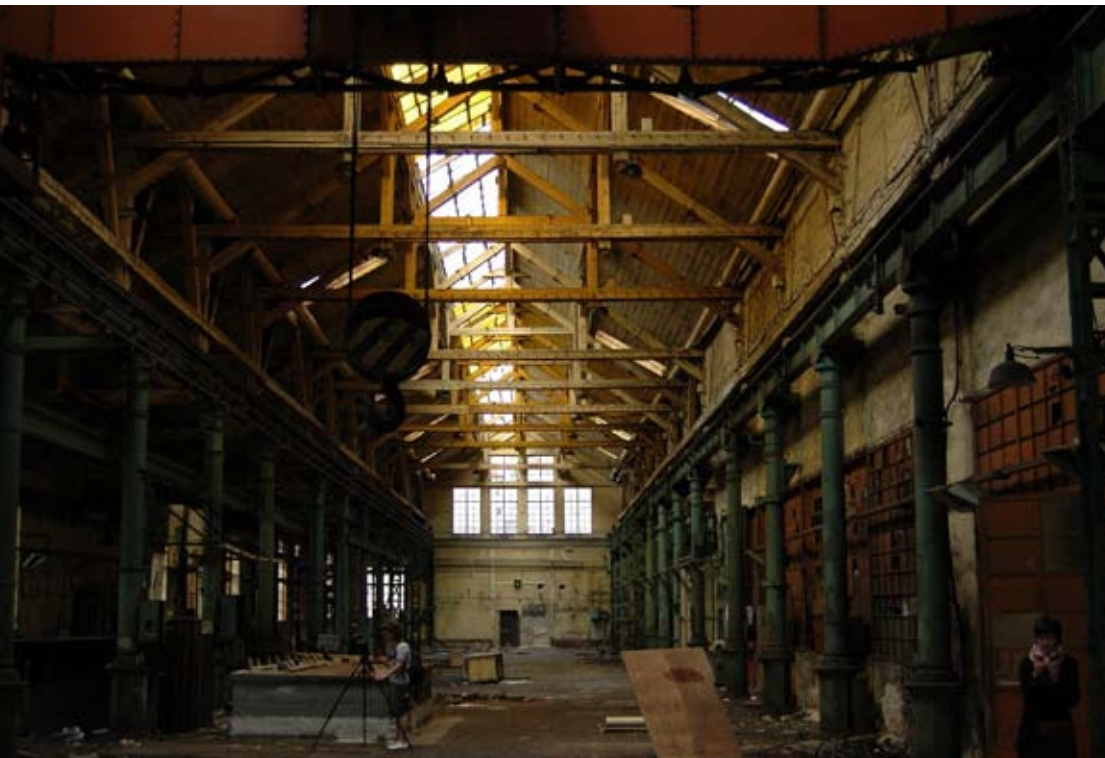
gyár modell

3.1 DIÓSGYŐRI ACÉLMŰVEK - VASGYÁR

a volt "Egyedi-gépgyár" épülete
nem védett, 3 hajós csarnok
tartóoszlopok az 1986-os Milleniumi kiállítási csarnokból
fa fedélszerkezet

a volt "Csavargyár" épület, mai Factory Sport Aréna
műemléki védetség alatt áll
alápincézett, 3000m² alapterület, két hajós csarnok, 16x102m

forrás: XI. sz. függelék - Kiemelt épületek kép és adatjegyzéke
A tanulmány a TFC/3/4066/2003.megvalósíthatósági tanulmányhoz
B-A-Z. megye ipari örökségeinek az "Európai kulturális utak" programjába történő bekapcsolására c. projekthez

Egyedi Gépgyár

volt Csavargyár

3.1 DIÓSGYŐRI ACÉLMŰVEK - VASGYÁR

Nagykovács-műhely

itt még részben működik az ipari termelés

Hűtőtornyok csoportja a Vasgyár területén
vasbeton-héj hűtőtornyok

forrás: XI. sz. függelék - Kiemelt épületek kép és adatjegyzéke

A tanulmány a TFC/3/4066/2003.megvalósíthatósági tanulmányhoz

B-A-Z. megye ipari örökségeinek az "Európai kulturális utak" programjába történő bekapcsolására c. projekthez

Nagykovács műhely

Hűtőtornyok

3.2 DIÓSGYŐRI GÉPGYÁR (DIGÉP)

történelem

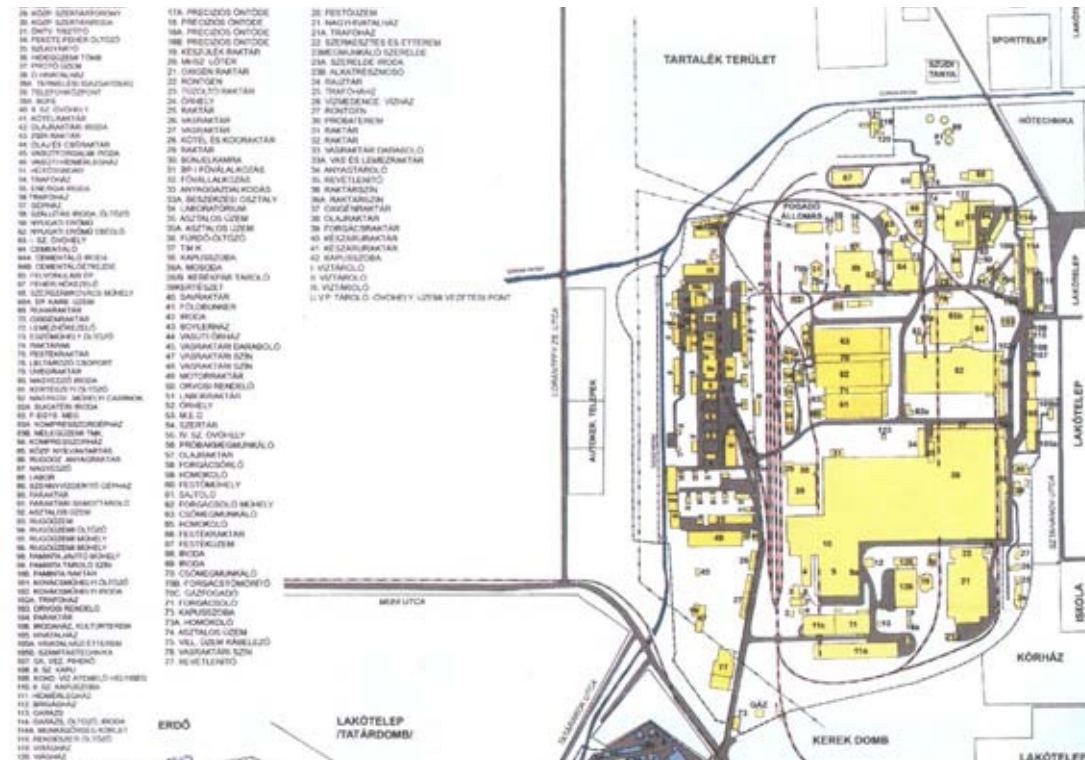
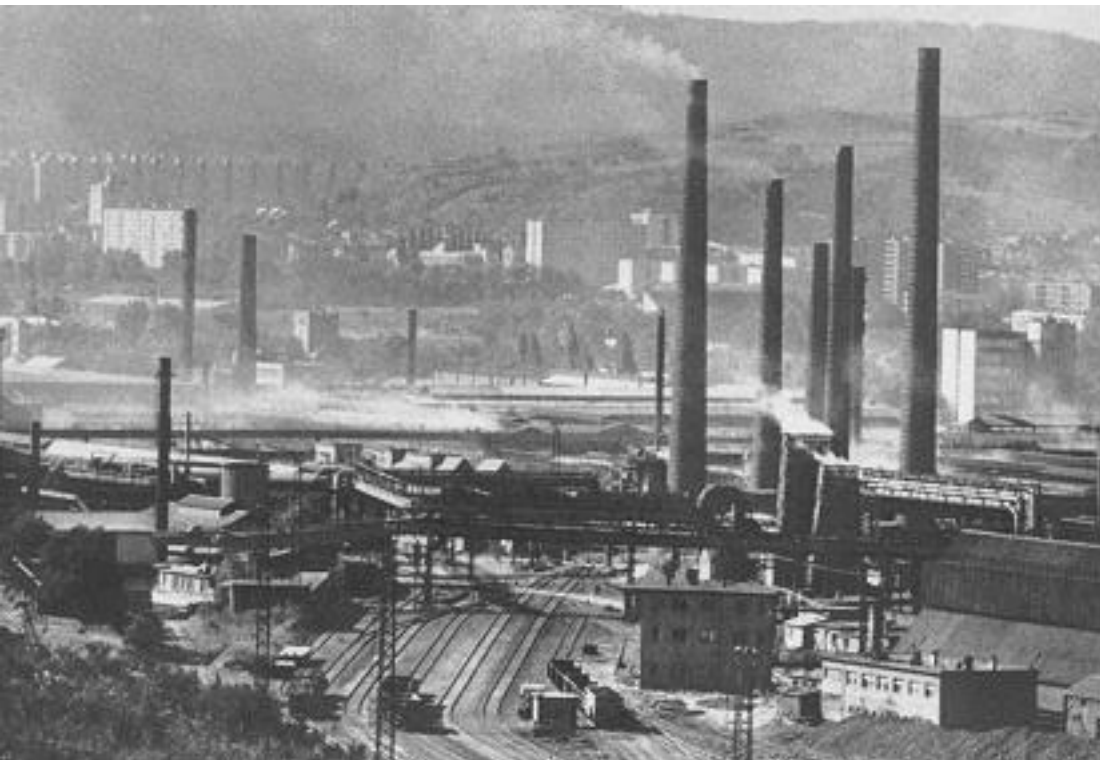
1915-ben alapították (MÁVAG), majd a kohászat segédüzeme volt

1948-ban vált önállóvá

cca. 70 ha

főként: hadiipar, kábelgépek, szerszámgépek és vasúti gépek gyártása

jelenleg ipari parkként működik, 70 tulaj

3.2 DIÓSGYŐRI GÉPGYÁR (DIGÉP)

értékek

Nagy edző

3 hajós csarnok, a fő hajóban 24 m belmagasság
ipartörténeti érték

forrás: Miskolc-Diósgyőr elkészült a Kiemelt épületek kép és adatjegyzéke
(2005)
EKMITA Alapítvány fotó dokumentáció

DIGÉP - Nagy edző

3.2 DIÓSGYŐRI GÉPGYÁR (DIGÉP)

értékek:

Nyugati erőmű

a kapcsolótér még üzemel

egyedi vasbeton szerkezet - surrantók, széntároló fala

forrás: XI. sz. függelék - Kiemelt épületek kép és adatjegyzéke

A tanulmány a TFC/3/4066/2003.megvalósíthatósági tanulmányhoz

B-A-Z. megye ipari örökségeinek az "Európai kulturális utak" programjába történő bekapcsolására c. projekthez
EKMITA Alapítvány fotó dokumentációja, a volt DIGÉP Propaganda Osztály Archívuma

DIGÉP - Nyugati erőmű

3.3 MISKOLC - DIÓSGYŐR JELEN

Virtuális Vasgyári túra - <http://www.vasgyar.hostzi.com/>

Bereczki Zoltán - <http://miskolcblog.blogspot.hu/>

Factroy Aréna - Egri Zsuzsa

Tudásgyár program -

Hanggyár . zenei műhely / Képgyár - vizuális műhely / Gyársztori - helytörténeti műhely /

Műút Szöveggár - irodalmi műhely / Deszka - színházi műterem / Filmgyár - filmes műhely

Északkelt Átjáró Egyesület - Műszakváltás program

Örökségvédő szervezetek: EKMITA és Közép-Európai Vaskultúra Egyesület

Factory Sport Aréna

3.3 MISKOLC - DIÓSGYŐR JELEN

Iparvágány előadás sorozat (Miskolci Galéria)

Vasgyár és a kolónia (2008. október 9. - november 23.)

Váltó vagy ütköző, kerekasztal-beszéletés (2008. november 25.)

Egyszer volt, hol nem volt: Acélváros (2009. október 29. - november 28.)

Új város épül: Miskolc 1945-1975 (2010. április 29--szeptember 19.)

A borsodi Szénbányászati Tröszt zenekarától az Eddáig (2010. június 19.-szeptember 19.)

Varga Éva - 200 használatlan kapu kiállítás, 2011.

Kis Tanne István - Rozsdazóna könyv és kiállítás, Miskolci Galéria, 2012. január

Sütő Róbert festő ipari táj kiállításai Miskolcon (Miskolci Galéria és Kós Házban, 2012. január-március)

Mission Art Gallery, Miskolc - Kishonty Zsolt

200 használatlan vasgyári kapu fotó kiállítás

3.4 MISKOLC-DIÓSGYŐR - JÖVŐ

BORSOD2050 kiállítás megnyitó, Sütrő Róbert installációjával - Miskolci Galéria, 2013. január 24-én
hetenkénti kerekasztalbeszélgetés (Iparvágány VI.)

egyetemi hallgatók bevonása

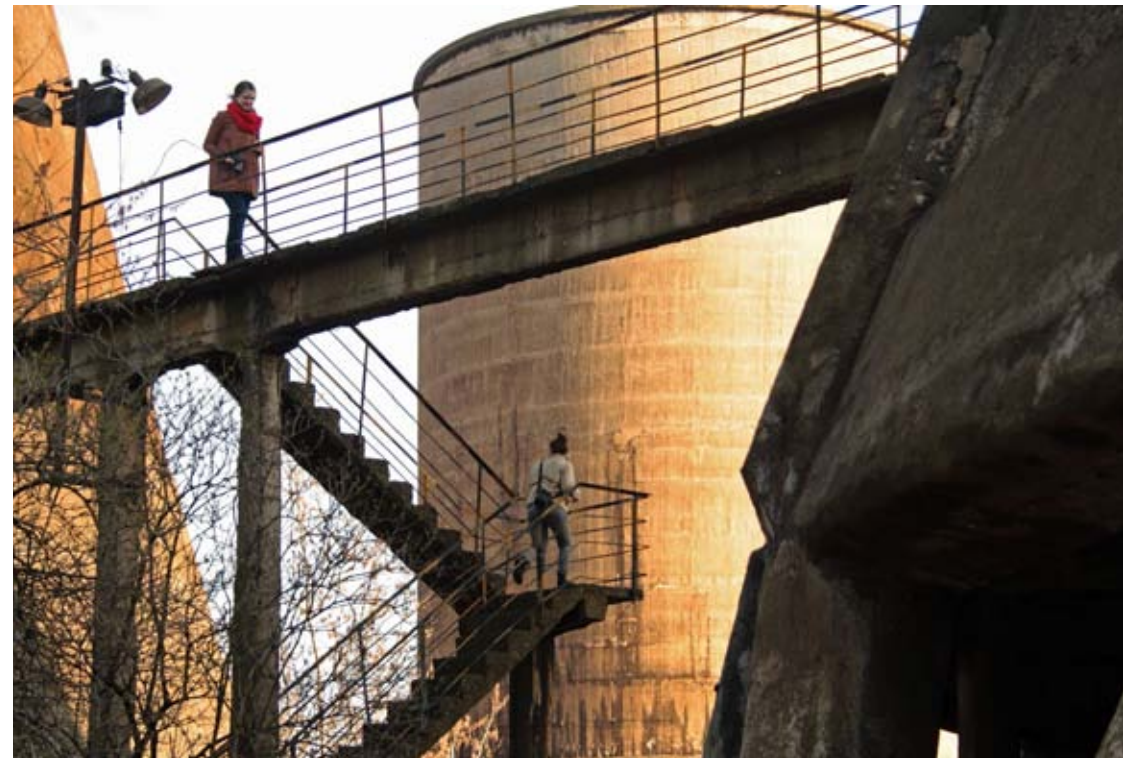
hallgatói pályázat kiírás Bereczki Zoltánnal

Épgyár - építészeti alkotótábor

Civil Fejlesztési Ügynökség - „A társadalmi szerepvállalás fellendítését, a civil társadalom megújulását segítő helyi kezdeményezések” c. pályázat leadása az Északkelet Magyarország Iparörökség Ápolásáért Alapítvánnyal

középiskolás hallgatók bevonása

Milestone - mintaprojekt lehetőség

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

ipari épületek, területek karaktervizsgálata

ipar - nehézipar

metodika - analitikus, analogikus és kronologikus tulajdonságok vizsgálata
Budapest Karakterterv, metodika (Építész Stúdió Kft. 1992)

adatbázis létrehozása

előképek (lakatlan, fabriky, muemlekem.hu, teka, ...)

meglévő izoláltan létező információk összefésülése
karaktertervhez szükséges információkkal kiegészíteni

a feldolgozás több szintű: listába vett » adatokkal rendelkezik » fotódokumentáció » állapotörögzítés (mintaterület)
egy-egy épület - ipari terület - régió (?)

karakterterv, értékkataszter, adatbázis

+kreatív kutatás   sok információ birtokában a helyi igényekhez igazított projektek, események

helymegjelölés, művészeti projektek
mintaterület (épület) felhasználási lehetőségei
regionális koncepció (ipari táj túra)
funkcióváltás – táj, város, épület
fenntarthatóság

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

A Magyar Tudományos Akadémia pályázatot hirdet akadémiai támogatású kutatócsoportok létrehozására

Az Országos Tudományos Kutatási Alapprogramok (OTKA) Bizottsága pályázatot hirdet alapkutatások támogatására
(2013/1 forduló)

Pályázati felhívás új Lendület-kutatócsoportok létrehozására

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

ipari épületek, területek karaktervizsgálata

Ipari örökségünk méltatlan körülmények között, negatív asszociációkkal övezve tűnik el a szemünk elől annak értékeivel együtt, pedig ezek hozzátartoznak az ország múltjához, közösségi identitást meghatározó szerepük van, sok esetben jelentős építészeti értéket képviselnek. Az utolsó pillanatban vagyunk, hogy még egyáltalán rögzíthessük értékeinket, amelyek megsemmisülése hatalmas hiányt okoz.

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

ipari épületek, területek karaktervizsgálata

ipar - nehézipar

A vizsgálat és az értékkataszter elkészítése azokon az iparterületeken a legfontosabb, amelynél megszűnt vagy gyökeresen átalakult az eredeti funkcióhoz képest az épületek használata, ezáltal veszélyben van az építészeti értékes épületek fennmaradása. Magyarországon ez elsősorban a nehézipar esetében igaz, amely iparágnál szinte teljesen megszűnt az épületek eredeti használata.

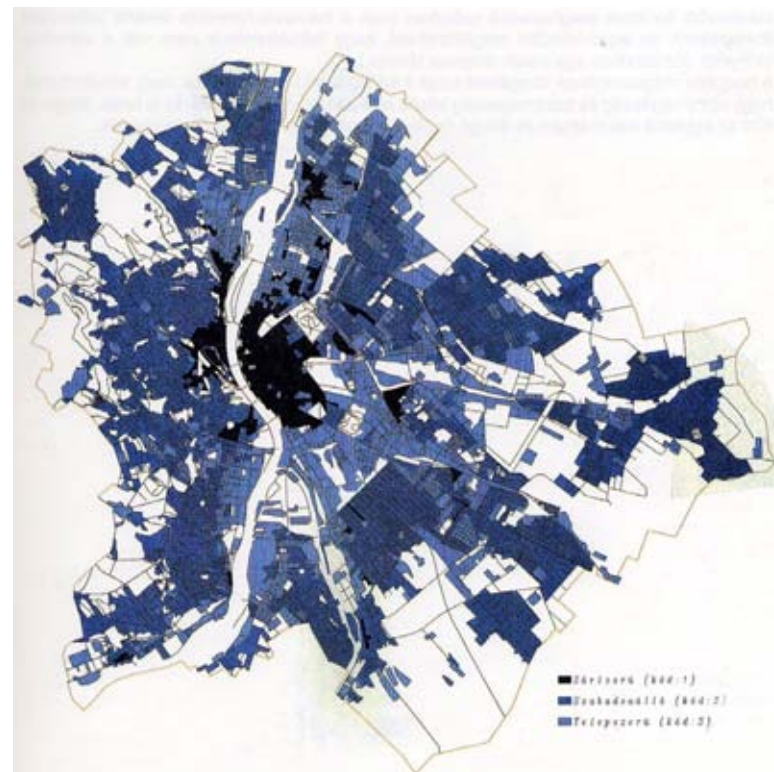
4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

ipari épületek, területek karaktervizsgálata

ipar - nehézipar

metodika - analitikus, analogikus és kronologikus tulajdonságok vizsgálata
Budapest Karakterterv, metodika (Építész Stúdió Kft. 1992)

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

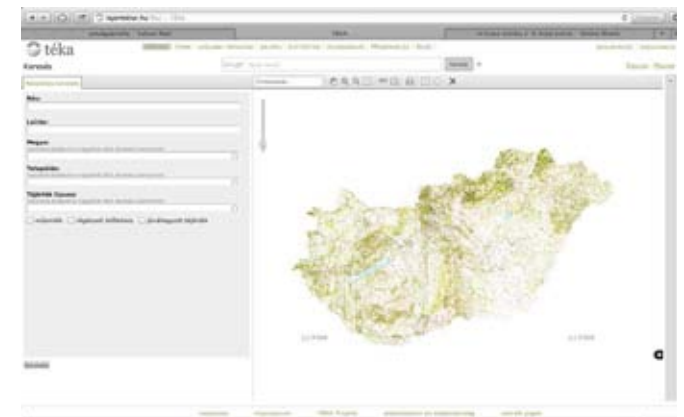
ipari épületek, területek karaktervizsgálata

ipar - nehézipar

metodika - analitikus, analogikus és kronologikus tulajdonságok vizsgálata
Budapest Karakterterv, metodika (Építész Stúdió Kft. 1992)

adatbázis létrehozása

előképek (lakatlan, fabriky, muemlekem.hu, teka, ...)

Vyhledat trasu

Moje místa

[Uložit do Mých míst](#)

Fabriky

Mapa fabrik.
Pokud je nějaká fabrika zjevně mimo své místo, tak vězte, že je někde chyba na straně google.

Veřejná · Počet spolupracovníků: 2 · Počet zobrazení: 175 276
Vytvořeno: 14. VIII., 2008. · Autor: fabriky.cz tým · Aktualizováno:

[Ohodnotit tuto mapu](#) · [Napsat komentář](#) · [Jazyk KML](#)

[+1](#) 0

Bílý Potok - Bienertova přádelna

V Bílém Potoce na soutoku Smědě a Hájného potoka stával ještě polovinu 19. století zájezdní hostinec. Vedle něj postavil roku 1852 Ignatz Lange přádelnu vigoňové přáze, hostinec byl přebudován na k...

Boletice nad Labem - přádelna

...zpracováváme...

Břeclav - cukrovar

Jeden z mála českých cukrovarů, který byl vzorně zrekonstruován. Nyní ho z velké části využívá společnost RACIO.

Bukovice - Bývalá textilka bří. Goldmannů

Parádní továrna z roku 1907. Postavili ji Julius a Eduard Goldmannové z Police. O několik let později byla díky továrně do obce zavedena elektřina. Slibný rozvoj zbrzdila hospodářská krize která měla...

Bystřany u Teplic - Přádelna bavlny a barevna

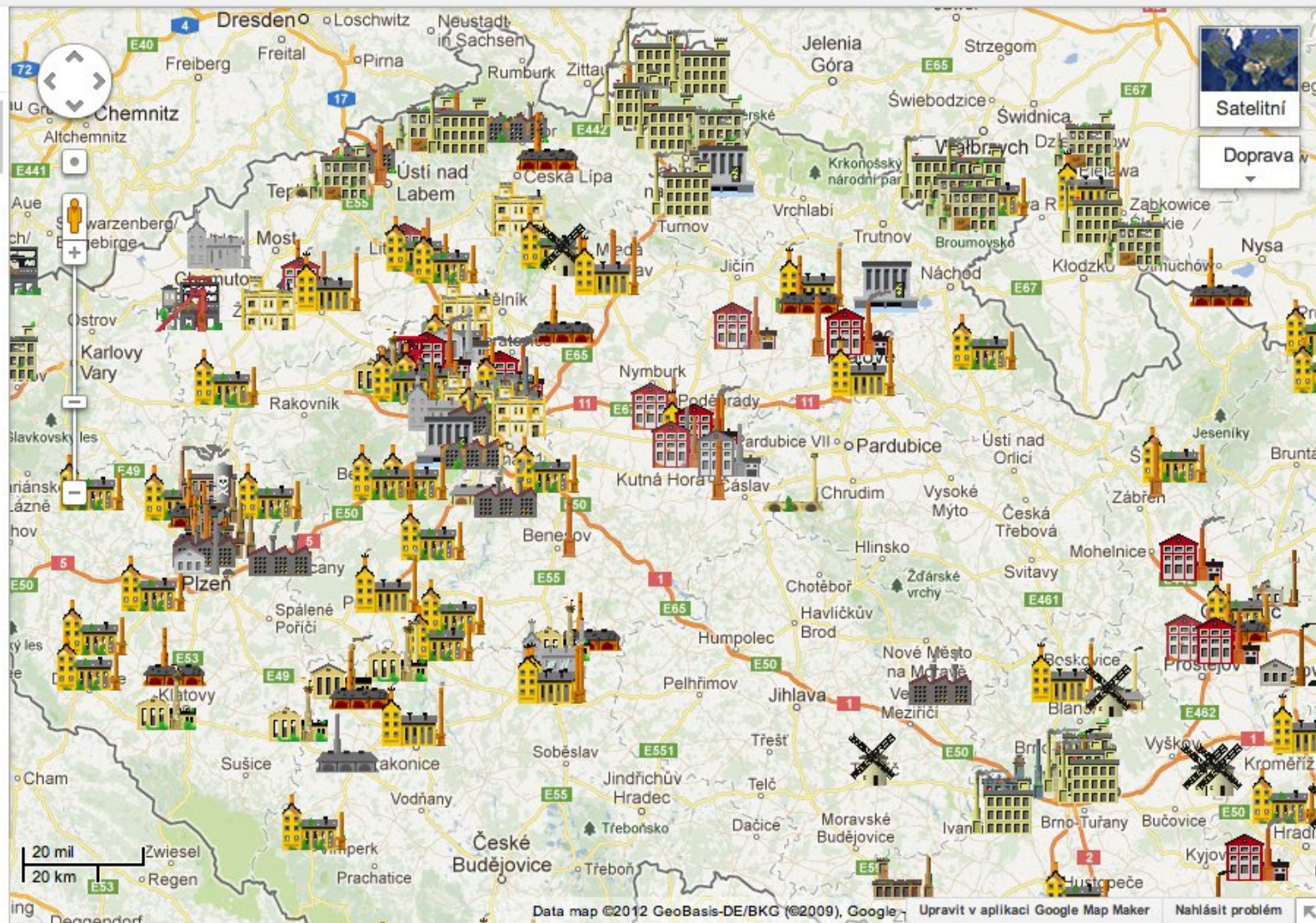
Fajnová přádelna, secesní skvost mezi fabrikami, bohužel se nevyužívá a chátrá. Fabrika byla sídlem i známé ETZ (Elektrotechnické závody Teplice).

Cerhenice - cukrovar

...zpracováváme - i když toho není moc - po cukrovaru zbylo jen pár budov a komín...

Čemá v Pošumaví - Knižecí pivovar

Schwarzenberský knižecí pivovar byl založen již 1568, a to známý stavitelem rybníků Jakubem Krčínem. Pivovar sloužil až do roku

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

ipari épületek, területek karaktervizsgálata

ipar - nehézipar

metodika - analitikus, analogikus és kronologikus tulajdonságok vizsgálata
Budapest Karakterterv, metodika (Építész Stúdió Kft. 1992)

adatbázis létrehozása

előképek (lakatlan, fabriky, muemlekem.hu, teka, ...)

meglévő izoláltan létező információk összefésülése
karaktertervhez szükséges információkkal kiegészíteni

a feldolgozás több szintű: listába vett » adatokkal rendelkezik » fotódokumentáció » állapotörögzítés (mintaterület)
egyes épület - ipari terület - régió (?)

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

pályázatok a kutatás továbbélésére

ipari épületek, területek karaktervizsgálata

ipar - nehézipar

metodika - analitikus, analogikus és kronologikus tulajdonságok vizsgálata
Budapest Karakterterv, metodika (Építész Stúdió Kft. 1992)

adatbázis létrehozása

előképek (lakatlan, fabriky, muemlekem.hu, teka, ...)

meglévő izoláltan létező információk összefésülése
karaktertervhez szükséges információkkal kiegészíteni

a feldolgozás több szintű: listába vett » adatokkal rendelkezik » fotódokumentáció » állapotörögzítés (mintaterület)
egyes épület - ipari terület - régió (?)

karakterterv, értékkataszter, adatbázis

4. BORSOD 2050 › KUTATÁS

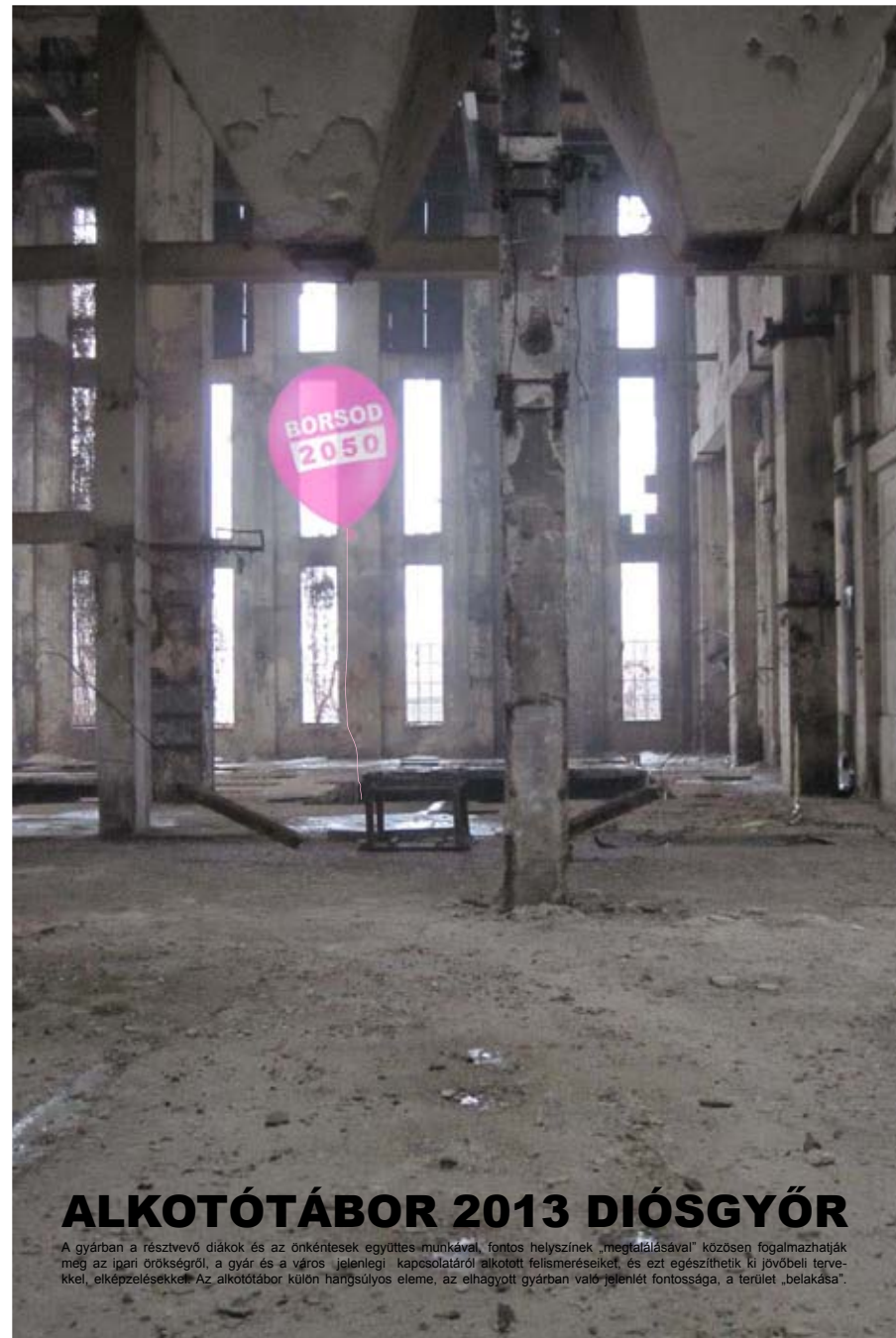
pályázatok a kutatás továbbélésére

ipari épületek, területek karaktervizsgálata

karakterterv, értékkataszter, adatbázis

+kreatív kutatás sok információ birtokában a helyi igényekhez igazított projektek, események

- helymegjelölés, művészeti projektek
- mintaterület (épület) felhasználási lehetőségei, inspiráló víziók
- regionális koncepció (ipari táj túra)
- funkcióváltás – táj, város, épület
- fenntarthatóság

ALKOTÓTÁBOR 2013 DIÓSGYŐR

A gyárban a résztvevő diákok és az önkéntesek együttes munkával, fontos helyszínek „megtalálásával” közösen fogalmazhatják meg az ipari örökségről, a gyár és a város jelenlegi kapcsolatáról alkotott felismeréseiket és ezt egészíthetik ki jövőbeli tervekkel, elképzelésekkel. Az alkotótábor külön hangsúlyos eleme, az elhagyott gyárban való jelenlét fontossága, a terület „belakása”.

KÖSZÖNJÜK A FIGYELMET!